

Številka: 00104-472/2019/6

Datum: 23. 1. 2020

Odgovor na poslansko vprašanje dr. Franca Trčka v zvezi z »ozelenitvijo« proračunov za leti 2020 in 2021

Poslanec dr. Franc Trček je na Vlado Republike Slovenije naslovil vprašanja:

- kako bo z uporabo »green budgeting« tools zagotovila doseganje zavez bodočih proračunov,
- katera bodo ta nova proračunska orodja,
- ali bo, izhajajoč iz zavez Zelenega dogovora, pripravila rebalansa oz. »ozelenitev« ravnokar sprejetih proračunov.

Evropski zeleni dogovor predstavlja sveženj ukrepov, ki naj bi evropskim državljanom in podjetjem prinesel koristi zaradi prehoda na trajnostno zeleno gospodarstvo. Ukrepi, ki jih spremlja časovni načrt ključnih politik, zajemajo ambiciozno zmanjšanje izpustov, naložbe v vrhunske raziskave in inovacije ter ohranjanje evropskega naravnega okolja. Z naložbami v zelene tehnologije, trajnostne rešitve in nove možnosti za podjetja je zeleni dogovor lahko nova evropska strategija rasti. V tem smislu evropski zeleni dogovor posega v številna področja življenja in dela in ozelenitev proračunov je le eno izmed teh.

Evropska komisija tako navkljub Evropskemu zelenemu dogovoru še vedno ohranja fokus na vzdržni gospodarski rasti ob stabilnih javnih financah ter povečanju blaginje državljanov Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) z jasnimi vnaprej merljivimi cilji. Pri tem ne smemo pozabiti, da se osnovne funkcije države še ne spreminjajo, še vedno so cilji v EU ohranjanje zdrave gospodarske rasti, polna zaposlenost, stabilizacija cen, zmanjševanje socialnih razlik, ohranjanje okolja in menjava s tujino dokaj enakovredni. Vlada meni, da moramo ostati na ozkem fokusu z omejenimi, merljivimi in vnaprej dogovorjenimi cilji tudi v naslednjem razvojnem ciklu EU.

Cilji trajnostnega razvoja in t.i. novi zeleni dogovor so bili sprejeti kot odraz globalnega stanja, promovirani s strani drugih institucij in predvsem z drugačnimi nameni. Odražajo ožji spekter politik, kot jih ima Evropa kot celota, po drugi strani pa vsi glavni cilji niso relevantni za vse države EU. Prav tako bo težko meriti napredek v letnem ciklu, saj so cilji izrazito dolgoročno usmerjeni. Prav tako je težko prioritizirati cilje in znotraj teh vse vezati na zeleno, saj so politične prioritete v posameznih državah različne, kot so tudi izhodišča, načini in viri oskrbe, naravne dobrine.

Vlada meni, da so področja, zajeta v ciljeh trajnostnega razvoja, relevantna, bo sam prenos ciljev v EU semester in proračune moral biti postopen in selektiven. Potrebno je določiti specifično razvojno strategijo EU, določiti nacionalne cilje ter predvsem določiti pot posamezne države za doseg teh ciljev, skupaj z metodologijo za merjenje napredka. Ključno je določiti, kateri cilji so opredeljeni kot tisti, ki določajo makroekonomsko stabilnost in so del pravil Pakta za stabilnost in rast. In vse to se sedaj dogaja, proučuje in vpeljuje.

Slovenija načelno podpira sprejetje nove razvojne strategije po 2020 z vključitvijo tistih ciljev trajnostnega razvoja, ki so povezani z Evropskim zelenim dogovorom. Ob tem pa, kot poudarja tudi Evropska komisija, moramo ostati pri orodju za makroekonomski nadzor in spremljanje napredka po posameznih fiskalnih in ekonomskih politikah za doseganje ciljev.

Med ukrepi zelenega dogovora je omenjena tudi ozelenitev nacionalnih proračunov, ki naj bi omogočali usmeritev javnih investicij, potrošnje in davčne politike v smer zelenih prioritet z zmanjšanjem okolju neprijaznih spodbud. Na področju davčne politike zeleni dogovor predvideva, da ustrezno naravnana davčna politika oblikuje cenovni signal na trgu, ki omogoča trajnostno naravnane odločitve proizvajalcev in potrošnikov. Davčne reforme naj bi bile na nacionalnih ravneh usmerjene v zmanjšanje spodbud pri rabi fosilnih goriv, preusmeritev davčnega bremena z dela na onesnaževanje z upoštevanjem socialnega vidika.

Vlada izpostavlja, da zeleni dogovor intenzivira, podpira in spodbuja nadaljevanje aktivnosti EU in njenih držav članic za doseganje ciljev zmanjševanja onesnaževanja okolja.

Z ukrepi na področju davčne politike je Slovenija v preteklih letih dosegla, da so davčni prihodki od okoljskih davkov v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami članicami EU razmeroma visoki (drugi najvišji, če jih merimo v razmerju do BDP). Pri oblikovanju davčne politike obdavčitve energije je zato treba ukrepe oblikovati tako, da vodijo k zmanjšanju rabe energije ob nevtralnem vplivu na raven prihodkov državnega proračuna.

V Sloveniji se trenutno plačujejo okoljske dajatve za onesnaževanje:

- zraka z emisijo ogljikovega dioksida;
- okolja zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin;
- okolja zaradi nastajanja odpadne embalaže;
- okolja zaradi nastajanja odpadne električne in elektronske opreme;
- okolja zaradi nastajanja izrabljenih gum;
- okolja zaradi uporabe hlapnih organskih spojin;
- okolja zaradi odvajanja odpadnih voda;
- okolja zaradi odlaganja odpadkov.

Energenti in električna energija so obdavčeni s trošarino. Končni odjemalci električne energije, trdnih, tekočih, plinastih fosilnih goriv ali daljinske toplote za končno rabo so zavezanci za plačevanje prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov energije ter v soproizvodnji z visokim izkoristkom in prispevka za energetske učinkovitost.

Tudi nekatere druge dajatve in davki se oblikujejo na podlagi okoljskih kriterijev (davek na motorna vozila, letna dajatve za uporabo vozil v cestnem prometu, izračun bonitete za uporabo službenega vozila, ipd...).

Vlada ima že sedaj v proračunih vidno zeleno komponento tudi na strani odhodkov. Pri proračunskih odhodkih lahko identificiramo številne projekte, kot so obnovljivi viri energije (npr. geotermalna energija, uporaba biomase za ogrevanje), sofinanciranje (subvencije) za povečanje energetske učinkovitosti javnih stavb, kakovost zraka, trajnostni promet (npr. modernizacija železnic, kolesarske steze), okoljsko trajnostno upravljanje z živimi naravnimi viri in rabo tal, prilagajanje podnebnim spremembam, trajnostno gospodarjenje z vodami in ravnanje z odpadno vodo, narava in biološka raznovrstnost (npr. ohranjanje habitatov v območjih Natura 2000).

Vlada bo v srednjeročnem obdobju proučila tudi pristop k izdaji »zelenih obveznic«, ki bi lahko podpirala dejavnosti in mednarodne zaveze Slovenije na področju ohranitve naravnega in zdravega okolja ter prepoznavanje pomena odgovornosti do okolja in družbe. Sredstva, pridobljena z izdajo zelenih obveznic, bi bila namenjena proračunskemu financiranju zelenih

projektov Slovenije, kamor se uvrščajo projekti na področju nizkoogljičnega krožnega gospodarstva in trajnostnega upravljanja naravnih virov, ki prispevajo k ciljem evropskega zelenega dogovora.